

Četiri godine od sada, polja u dolini reke Jadar u zapadnoj Srbiji, gde Đorđe Kapetanović uzgaja kukuruz i soju za ishranu svoje stoke, biće pretvorena u deponiju za najveći evropski rudnik litijuma.

Rio Tinto (RIO.L) je u julu izdvojio 2,4 milijarde dolara za svoj projekat Jadar dok globalni rudari ubacuju metale potrebne za tranziciju zelene energije, uključujući litijum, koji se koristi za proizvodnju baterija za električna vozila. Jadar projekat, kada bude završen, pomogao bi Rio da postane top 10 proizvođača litijuma, baš kao što raste potražnja za električnim vozilima.

Protivljenje projektu je, međutim, sve veće zbog zabrinutosti zbog moguće štete po životnu sredinu i protestnih okupljanja. U aprilu se hiljade ljudi okupilo u Beogradu u znak protesta protiv rasprostranjenog zagađenja u ovoj balkanskoj zemlji i protiv rudnika litijuma kod Loznice, 142 km (88 milja) jugozapadno od glavnog grada.

Kada dostigne pun kapacitet, očekuje se da će rudnik godišnje proizvoditi 58.000 tona rafinisanog litijum karbonata baterije. To bi ga učinilo najvećim evropskim rudnikom litijuma u pogledu proizvodnje, rekao je Rio.

U selu Korenita, mlekar Kapetanović rekao je da bi rudnik, ako se otvori, mogao da ga ostavi bez prihoda. Deo njegove zemlje na kojoj uzgaja useve za ishranu svojih životinja biće pretvoren u deponiju rudarskog otpada, poznatu kao jalovina, uz naknadu od kompanije. Ostala područja njegove zemlje, njegova kuća i šupa za stoku bit će izvan rudnika, pa će Kapetanović biti zabrinut zbog izloženosti mogućem zagađenju.

“Ko bi hteo da kupi proizvode napravljene na rubu rudnika?” rekao je Kapetanović, koji godišnje proizvodi 10 tona (22.000 lb) mesa i 90.000 litara (23.775 galona) mleka, što ga čini jednim od većih proizvođača u okolini Loznice.

Izvršna direktorka kompanije Rio Tinto Srbija Vesna Prodanović rekla je da će anglo-australijski rudar ispuniti sve propise Evropske unije i Srbije o životnoj sredini, uključujući i prečišćavanje otpadnih voda.

“Jednostavno ne postoji način da izgradnja započne bez obezbeđenja licenci (i) ako se ne poštuju svi ti (standardi EU)”, rekla je ona u intervjuu.

“Uzimamo u obzir nivo padavina, propisane nivoe prašine. Uzimamo u obzir sve što postoji na terenu. Radimo sve studije i testove kako bismo dobili jasne podatke o trenutnoj situaciji u toj oblasti”.

Jedna studija, koju je naručio Rio o uticaju rudnika na životnu sredinu, zaključila je da se rudnik ne bi trebao graditi jer će naneti “nepopravljivu štetu biosferi”, zaključio je Reuters. “Sprovođenje planiranih aktivnosti, posebno odlaganje industrijskog otpada, značajno će narušiti biodiverzitet na čitavom području planiranih radova”, navodi se u studiji Biološkog

fakulteta Univerziteta u Beogradu.

“U ... primarnim zonama uticaja (rudnika), doći će do potpunog i direktnog uništenja staništa sa nestankom svih organizama koji ih nastanjuju”.

Rio je rekao da je studija o biodiverzitetu deo šire studije izvodljivosti i da će sprovesti dalje istraživanje kako bi “podržala najnaprednija i najskuplja rešenja u zaštiti prirode, koja bi umanjila uticaj”.

Ekonomska povećanja

Litijum je centralni deo planova Evropske unije da obezbedi čitav lanac snabdevanja baterijama i materijalima kako se povećava upotreba električnih vozila.

Srbija, koja se nalazi na 11. najvećim svetskim rezervama litijuma, radi na svom putu pristupanja EU.

Za sopstvenu ekonomiju, projekat Jadar jedno je od najvećih stranih ulaganja u Srbiji do sada i mogao bi pomoći u rešavanju rastuće nezaposlenosti u toj balkanskoj zemlji.

Rio je rekao da će projekat otvoriti oko 2.100 radnih mesta u građevinarstvu i ubrizgati približno 200 miliona evra (235,32 miliona dolara) godišnje u domaći lanac snabdevanja. Ministarka energetike Zorana Mihajlović rekla je za Rojters da Srbija ima za cilj, kao i EU, da obezbedi čitav lanac proizvodnje, uključujući potencijalnu fabriku akumulatora i fabriku električnih vozila.

Izvršni direktor kompanije Rio u Srbiji rekao je da su studije kompanije procenile da će projekat dodati 1 procentni poen godišnjem BDP -u Srbije od 51,4 milijardi dolara. To bi takođe povećalo opštinski budžet Loznice za 60-70% godišnje, rekla je ona.

U junu, predsednik Srbije Aleksandar Vučić, koji je na udaru kritika zbog podrške projektu, rekao je da će biti održan referendum koji će omogućiti ljudima da odluče da li treba da se nastavi.

Odsustvo dodatnih detalja o referendumu zabrinulo je protivnike. Skupština opštine Loznica, u kojoj dominira Vučićeva Srpska napredna stranka i njeni saveznici, u julu je formalno dala zeleno svetlo za izgradnju rudnika odobrenjem novog opštinskog plana za dodelu zemljišta. Rojtersov kontakt sa predsednikom ureda nije imao trenutni komentar.

Rio je kupio skoro polovinu zemljišta potrebnog za rudnik, koji će se prostirati na otprilike 387 hektara.

Oko 100 miliona dolara ulaganja Rija namijenjeno je zaštiti okoline, ali aktivisti kažu da je to nedovoljno za nadoknadu potencijalne štete.

Jedna od velikih briga za ekologe je plan Rija da postavi deponije otpada u dolini Korenita i Jadar, području koje je sklono poplavama.

U 2014. poplava reke Korenita dovela je do izlivanja brane od jalovišta zatvorenog rudnika,

prosipajući toksični otpad na poljoprivredno zemljište. Rio Tinto je rekao da planira da pretvori tečni otpad u “suve kolače” kako bi ga bilo lakše i sigurnije skladištiti, a planira i poplave koje će se dogoditi jednom u milenijumu u njegovoj izgradnji.

Izvor: Reuters